

ПРОЕКТ

ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА И ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК

Настоящата програма е разработена от работна група, назначена със заповед № 850/14.04.2008г. на Кмета на община Долни чифлик. Разработването и приемането на тази Програма е на основание чл.40./1/ от Закона за защита на животните и поради това че проблемът с безстопанствените кучета е сериозен за обществото, с многостранни измерения (хуманномедицински, ветеринарномедицински, социално-битови, икономически и екологични) и че досега взетите мерки в изпълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност се оказват недостатъчни.

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА

Целта на тази Програма е, като се използват достиженията на световната наука и собствения дългогодишен опит да се постигне нов, по-усъвършенстван и съвременен подход, способстващ за установяване на трайна тенденция за намаляване броя на безстопанствените кучета на територията на община Долни чифлик.

Формирането на конкретни цели и мерки на Програмата е извършено на базата на детайлен анализ на съществуващото състояние и специфичните местни условия и нужди. От друга страна, те са синхронизирани с изискванията поставени в нормативната уредба на Република България.

Предвижданията на разработващия екип са, че като се реализира програмата на територията на Общината и при повсеместно прилагане на действени мерки на територията на цялата област след около пет години популацията на кучетата трябва да бъде овладяна и да се премине към извеждане на кучетата от улиците и трайно им настаняване в приемници, както предвижда и мярка 1 по-долу.

При прилагане на кастрация на уличните кучета и връщането им по обитаваните от тях места не се освобождават ниши, тъй като кучетата се връщат на местата, откъдето са взети за гратисния период, необходим за блокиране на раждаемостта - когато капацитетът на средата се ограничи само от стерилни животни. Следва етапът на постепенно извеждане на кучетата в приюти, тъй като отстраняването вече не може да се компенсира от раждаемост- липсват репродуктивните животни.

Броят на кучетата от улицата постепенно се редуцира до трайно изчезване на явлениято „улични кучета“.

Единственият ефективен подход за установяване на контрол върху кучешката популация е:

- прилагане на кастрация на уличните кучета и връщането им по обитаваните от тях места с редовен ветеринаро - медицински надзор.
- регистрация на домашните кучета и популяризиране на ползите от кастрацията им, с цел установяване на контрол върху размножаването им и предотвратяване на евентуалното им изоставяне.
- установяване на контрол върху хранителната среда.

1. ЦЕЛИТЕ НА ПРОГРАМАТА СА:

- 1.1 Установяване на контрол върху популацията от домашни и улични кучета, като се гарантира здравето на хората, безопасността на градската среда и европейския имидж на България.
- 1.2. Редуциране броя на уличните кучета до трайно намаляване на популацията, съгласно разпоредбите на действащото законодателство.

2. ЗАДАЧИТЕ НА ПРОГРАМАТА СА:

- 2.1. Намаляване до минимум на рисковете от разпространение на зоонози.
- 2.2. Развиване на чувство за отговорност у хората при отглеждането на кучета.

2. НОРМАТИВНА УРЕДБА

Програмата е разработена в съответствие със съществуващата нормативна уредба, визираща както преките, така и косвените проблеми, генерирани от свръхпопулацията на скитащи кучета както в населените, така и извън населените територии. По - долу са цитирани извадки от нормативни документи, регламентиращи разглежданата проблематика.

Съгласно чл. 31, ал. 1 от Закона за здравето (Обн., ДВ, бр. 70/2004 г., в сила от 1.01.2005 г., доп., бр. 46/2005 г., изм. и доп., бр. 76/2005 г., в сила от 1.01.2007 г.) “Държавата, общините, юридическите и физическите лица осъществяват дейността си, като осигуряват опазването на жизнената среда от вредно въздействащите върху здравето на човека биологични, химични, физични и социални фактори.”

Задълженията на общинските съвети и кметовете на общини по отношение на безстопанствените кучета са определени в Закона за защита на животните, обн ДВ, бр. 13/08.02.2008г в сила от 31.01.2008г.

Съгласно чл.40./1/ от Закона за защита на животните, общинските съвети приемат програми за овладяване популацията на безстопанствените кучета и предвиждат средства за изпълнението им.

12/ Кметовете на общини организират изпълнението на програмите по ал.1 и ежегодно внасят отчет за тяхното изпълнение пред Генералния директор на Националната ветеринарномедицинска служба.

14/ Мерките за овладяване на популацията на безстопанствените кучета се осъществяват в регистрирани подвижни или стационарни амбулатории от общините или организациите за защита на животните.

Контролирането на кучешката популация от общините е заложено и в работния план на Националната програма за профилактика и борба с кърлежовопреносимите трансмисивни инфекции за периода 2004-2007 година, приета с Решение № 18 от 16 януари 2004 година на Министерски съвет.

В т. 3 от Решението за приемане на Националната програма за контрол на ехинококозата при хората и животните за периода 2004-2008 година /приета с Протокол № 24 от 24 юни 2004 година от заседанието на Министерски съвет/, на общинските съвети е препоръчано при ежегодното утвърждаване на бюджетите на общините **ПРИОРИТЕТНО ДА ОСИГУРЯВАТ ФИНАНСИРАНЕТО НА СЛЕДНИТЕ ДЕЙНОСТИ:**

а) изграждане и поддържане на общински изолатори за безстопанствени кучета;

б) разходи за преглед, храна, обслужване и свтаназия на безстопанствените кучета, настанени в общинските изолатори;

в) закупуване и поддръжка на контейнери, предназначени за събиране на кучешки екскрменти в определените райони за разходка на кучета;

г) подобряване на системата за събиране и обезвреждане на битовите отпадъци;

д) маркиране на местата за разходка на кучета.

За ловностопанските райони съгласно чл. 67, ал. 1 от Закона за лова и опазване на дивеча /ЗЛОД/ (Обн., ДВ, бр. 78/2000 г., изм., бр. 26/2001 г., бр. 77/2002 г., изм. и доп., бр. 79/2002 г.) отговарят ловните стражари. Проблемът със скитащите и подивели кучета е уреден в чл. 40, ал. 2 и чл. 67, ал. 4, т. 14 от Закона.

Чл. 40. (1) За запазване на екологичното равновесие и устойчиво развитие на популациите при доказана необходимост се регулира числеността на някои видове дивеч при условия и по ред, определени с правилника за прилагането на закона.

(2) Подивелите и скитащи кучета и котки в ловностопанските райони се унищожават.

Чл. 67. (1) (Изм. - ДВ, бр. 79/2002 г.) Опазването и охраната на дивеча във всички ловностопански райони се извършват от държавните лесничества и дивечовъдните станции. Непосредствената охрана се осъществява от ловни стражари.

(4) Ловните стражари в поверените им охранителни участъци:

14/ (нова - ДВ, бр. 79/2002 г.) регулират числеността на хищниците, подивелите и скитащите кучета и котки;

3. АНАЛИЗ НА ОБСТАНОВКАТА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА НА ОБЩИНА ДОЛНИ ЧИФЛИК

През последните години не е регистрирана тенденция на завишаване регистрираните от РИОКОЗ –Варна случаи на ухапани от скитащи кучета хора на територията на Община Долни чифлик.

Знае се, че нерегистрираните случаи са винаги повече от известните. Това е т.н. "айсбергов феномен" – различен дял от ухапаните остават извън ползването на здравеопазването поради непотърсена медицинска помощ. Те са много по-опасни в епидемиологично отношение, защото са неизвестни и разпространяват безпрепятствено заразата.

Анализът на профилактиката и борбата с паразитозите показва, че е налице тенденция към увеличаване. През 2007г. в РИОКОЗ Варна са регистрирани 5 лица с ехинококоза, които са и оперирани. Основание за това е, както тенденцията за увеличаване на броя на скитащите кучета през последните години, така и съществуващата многофакторност в реализирането на ефективен епизоотологичен и противоепидемичен контрол.

Причините за влошеното състояние са комплексни. Епидемичният процес при паразитозите се обуславя от комплексното действие на следните фактори – биологичен, природен и социален. Последният се явява основна движеща сила. Епизоотично-епидемичният процес при паразитозите е тясно свързан с влиянието на социалните фактори – характер и степен на развитие на животновъдството, брой на кучетата, състояние на ветеринарномедицинския контрол и степен на развитие на скарисажната мрежа, нивото на образование и здравна култура на населението, материалното състояние, миграционните процеси, характер на организация на здравеопазването, диспансеризация, размер на профилактичните и противоепизоотичните мерки за оздравяване на жизнената среда на човека.

Характерът на епидемичния процес зависи от поддържането на инвазията в източника – кучето, степента на неговата екстензия и интензивността, възможността за разсейване на яйцата на паразитите, степента на контакта на човека с гостоприемника.

От средата на 80-те години много обективни причини (структурната реформа в селското стопанство) и субективни причини (неизпълнение на съществуващото законодателство от страна на компетентните органи) доведоха до нарушаване на цялостното

изпълнение на мерките за борба с паразитозите по отношение на основния източник – кучето и до влошаване на епизоотичната ситуация.

Както е видно от гореизложеното заболяванията, чиито преносител или гостоприемник е кучето са сериозен проблем с многостранни измерения: хуманно-медицински, ветеринарномедицински, социално-битови, икономически и екологични, което налага разработването на настоящата програма.

4. ОБЩ ПОГЛЕД ВЪРХУ ПРОБЛЕМИТЕ, СВЪРЗАНИ С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

БИОЛОГИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ОСОБЕНОСТИ

Общи данни - характеристика на вида *Canis familiaris*

Според зоологическата систематика кучето принадлежи към семейство Кучета (*Canidae*) на разред Хищници (*Carnivora*). Още от дълбока древност хората започнали да отделят най-популярните, най-възприемчивите, с най-добри качества кучета. Този изкуствен отбор още в най-ранните стадии на одомашняването спомогнал за развитието на нужните за хората качества в кучето. Под влияние на условията на средата и отбора те се изменяли, постепенно се създавали нови породи и техни представители се кръстосвали помежду си. От древността хората се стремели към въвеждане на определена специализация на породите, която се старали да затвърдят в поколенията. Днес кинологията класифицира голямото разнообразие от кучешки породи в три основни групи:

примитивни породи – малък брой кучета, непретенциозни, устойчиви, трудно поддаващи се на дресировка и слабо привързани към човека. Това са някои азиатски породи и африкански ловни кучета.

преходни породи – група примитивни кучета, с които човекът е започнал целенасочена племенна работа и дресировка. Такива са някои групи лайки, кавказки и средноазиатски овчарки.

културни породи – най-многочислената група породисти кучета, за които човекът е създал благоприятни условия за отглеждане, хранене, племенно развъждане и практическо използване. Тук се отнасят всички ловни, службени и декоративни породи кучета.

Според друга класификация кучетата се делят на 4 групи породи:

ловни кучета – лайки, хрътки, шпаняели и др.;

службени кучета – овчарки, ерделтериери и др.;

спортно-службени кучета – доберман-пинчер, догове и др.;

декоративни (стайни) кучета – пекинез, чихуахуа, японски хин, болонки и др.

Кучетата от различните породи са най-различни по тегло и големина. Днес в света се наброяват над 600 признати породи кучета. Кучетата в зависимост от породата достигат полова зрялост между 7 – 12 месечна възраст, но понякога първият еструс при женските може да се забави до 18-месечна възраст. Обикновено еструсът е два пъти годишно (пролет и есен) и продължава 14-22 дни. Нормалната бременност продължава средно 63 дни (при дребните породи – 58 дни, а при по-едрите до 65 дни). Средният брой на малките варира в зависимост от породата, телесното развитие на майката, храненето и други. Обикновено при дребните породи новородените са 2-5 броя, а при по-едрите – 6-12 броя. Мястото за раждане женската избира сама – най-често място, където тя се чувства по-сигурна. Раждането настъпва обикновено през нощта или в ранните утринни часове. Периодът през който малките сучат продължава до 7-8 седмици от раждането. Млечните зъби на кучето започват да се развиват 2 седмици след раждането. Смяната на млечни зъби с постоянни започва между 3,5 до 4 месечна възраст и обикновено завършва до 8-ия месец. В млада възраст кучето има 32 млечни зъба, а възрастното куче – 42 постоянни. Зрението на кучето има свои особености. То не е способно да види предмета едновременно с двете си очи, тоест всяко око има свое поле на зрение. Кучето не може да различава цветовете, но формата на предметите разпознава добре. Кучето вижда движението на предметите от разстояние 250-300 м и повече. Обонянието стои на първо място сред сетивните усещания на кучето. Продължителността на живота на кучето е 12-20 години.

ЕПИЗООТОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ, КОИТО КУЧЕТАТА МОГАТ ДА ПРЕНАСЯТ ПРЯКО

1. Инфекциозни болести

- Салмонелоза (паратиф).

Това е една от най-често срещаните се инфекциозни болести по бозайниците. Причинител на заболяването са няколко типа бактерии, които са много устойчиви към външни въздействия.

- Туберкулоза.

Специфична, хронична инфекциозна болест, която се характеризира с появата на туберкули (възелчета) в различни органи, които казеозират и впоследствие калцифицират. Болестта е разпространена повсеместно и от нея заболяват почти всички видове животни и човекът.

- Бронхосептикоза (бордетелна инфекция).

заразно заболяване, което протича с признаци на бронхопневмония. Причинител е *Bordetella bronchiseptica*, която обитава горните дихателни пътища на повечето видове бозайници.

Бяс

Остра заразна болест, към която са възприемчиви всички видове животни и човекът. Причинителят е вирус. Разпространява се от скитащи кучета, а в последно време и диви хищници. Заразяването става чрез ухапване или попадане на вируса върху ранички, драскотини по кожата. Инкубационният период е до 60 дни.

Тизерова болест.

Причинител е *Bacillus piliformis*. Като причини за развитието на заболяването се считат стресорните въздействия (лошо хранене, третиране с препарати по време експеримент и други фактори, свързани с околната среда). Инкубационният период е от 5 до 15 дни.

2. Гъбични болести

- Дерматомикози (трихофития, фавус, микроспория).

Микотичните болести се наричат още дерматомикози, тъй като се предизвикват от гъбички и засягат кожата на почти всички видове бозайници. Инкубационният период продължава от 8 до 30 дни.

3. Паразитни (инвазионни) болести

- Токсоплазмоза

Паразитно заболяване, с разнообразно протичане. Възприемчиви към болестта са всички диви и домашни животни. Токсоплазмозата е разпространена по цялото земно кълбо, както сред хората, така и сред животните.

- Цестодози (представители на сем. *Taeniidae*).

Към разред *Cyclophylloidea* спадат по-голямата част от всички цестоди. Това са най-съвършенните и най-специализираните панделковидни червеи, които паразитират предимно в топлокръвните животни – птици и бозайници.

- Ехинококоза
- Дипилидиоза
- Нематодози
- Токсокароза

4. Кърлежовопреносимите инфекции /КПИ/

Бездомните и скитащи кучета представляват един от основните резервоари на зараза за някои КПИ, най-често срещани от които са

Кримската и Марсилската треска. Това обстоятелство изисква системни мерки за контролиране на кучешката популация.

5. МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА И ТРАЙНО РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА С БЕЗСТОПАНСТВЕНИТЕ КУЧЕТА

Препоръките на Световната здравна Организация, успешният световен опит налагат прилагането на регламентирания от Закона за защита на животните метод на кастрация на уличните кучета и връщането им по обитаваните от тях места до блокирането на раждаемостта- ограничаване на капацитета на средата само със стерилни животни. Ще се извършва настаняване в приюта и осиновяване на кастрирани кучета. До края на 2008г. да се извърши трайно маркиране на вече обработени кучета. Ще се осъществява залавяне и обработване на безстопанствени кучета по график за залавяне, като приоритетно в графика ще се включват агресивни, тежко болни, женски кучета във фертилен възраст, женски кучета в период на еструс.

МЯРКА 1. Създаване на територията на община Долни чифлик на приют за безстопанствени кучета.

Функциите на приюта са следните:

- Изграждане на информационна система с наличната база данни за собственика и лекуващия ветеринарен лекар.

- Поставяне трайна маркировка с цел регистрация, идентификация и избягване на повторно залавяне. Обезпаразитяване, ваксиниране против бяс, издаване надлежно попълнени ветеринарно-медицински паспорти за лицата, които ги обгръхват.

- Оказване помощ на пострадали и болни животни.

- Задължителна здравна профилактика на кастрираните кучета.

- Залавяне и обработване на уличните кучета

За да се избегне хаотичността при улавянето на кучета, ще се изготви схема на града и околните селища както и график за работа по нея. При обработка на оплакванията ще се изяснява на място проблема, като се спазва принципът "Сигурност на хората при същевременен ефект за намаляване популацията на уличните кучета чрез кастрация".

- Първичен преглед

Извършва се от ветеринарния лекар, който съставя констативен протокол. Животните се настаняват във временен изолатор преди извършване на първичния задължителен преглед, поради възможност от внасяне на зараза. Кучетата в приюта се наблюдават ежедневно за промяна в здравословното състояние. Ако след първичния преглед ветеринарния лекар заключи, че животното е болно, то се поставя в изолатор и според вида на заболяването и общото състояние на

животното се пристъпва към лечение. Първичния преглед завършва с прилагане на комбиниран препарат срещу външни и вътрешни паразити. Всяко преминало първичен преглед животно се вписва в картотека.

- Отчетност и документооборот

За всяка проведена акция за залавяне на кучета се съставя констативен протокол, в който се отбелязват датата, мястото, броя на заловените кучета, техния пол, цвят, особени белези, приблизително тегло. Протоколът се подписва поне от двама служители от екипа.

В случай на причинена смърт на куче по време на залавяне, се съставя констативен протокол с точно описание на обстоятелствата, довели до леталния край. Този протокол също се подписва от двама служители от екипа и от ветеринарния лекар.

- Кастрация

На кастрация могат да се полагат само здрави кучета, като задължително се обезпаразитяват, поставя им се трайна маркировка, ваксинират се против бяс, издават им се надлежно попълнени ветеринарномедицински паспорти, в които се отразяват извършваните манипулации. Тези кучета се връщат на местата, откъдето са взети.

Кастрацията се прави след прилагането на обща анестезия. Ден преди кастрацията, животните не трябва да се хранят. След оперативната намеса се провежда антибиотично лечение.

- Маркировка

Маркировката на кучетата, за които не се явят лица, които желаят да ги отглеждат за компаньони е татуиран на едното ухо идентификационен номер или електронен чип и V- образно купиране на другото ухо или друга видима ушна марка. Управителят на приюта вписва кучетата в регистър и издава ветеринарномедицински паспорт.

- Евтаназия

Евтаназията се извършва задължително от ветеринарен лекар според действащото законодателство. Доказано злонравни, болни с последствия от неизлечими заболявания причиняващи им болка и страдание, подлежат на евтаназия.

- Осигуряване на възможност за осиновяване

Неправителствените организации за защита на животните имат пълен достъп до картотеката на приюта. Според данните в нея те търсят физическо или юридическо лице, което ще осинови куче след подписване на декларация.

Съпътстващи дейности:

- Рекламни кампании с цел намиране на дом за част от уличните кучета и предпазване от насилие на улицата.

- Участие в изготвяне и провеждане на общообразователни програми, насочени срещу безотговорното и нехуманно отношение към животните.

- Съвместни, адекватни и навременни действия срещу прояви на жестокост към животните.

- Изграждане на координационен център на програмата. Координацията ще се изразява в създаване и поддържане на база данни за кучетата, решаване на проблеми, връзки с обществеността, масмедните, контролните органи, изготвяне на графици за кастрации на териториален принцип, както и проверка от природозащитните организации на граждани, поели ангажименти чрез декларация за редовно обезпаразитяване и ваксиниране на уличните кучета.

- Наставяване за постоянно обитаване на кучета, за които стопаните не могат повече да се грижат с цел подпомагане и предпазване от изоставяне на улицата.

- Поемане постоянна грижа в преходния приют за възрастни, болни или малтретиранни, които трудно се адаптират.

- Уточняване наличния брой женски кучета, подлежащи на кастрация.

МЯРКА 2. Организиране и обозначаване на места, забранени за разходка на домашни кучета.

Във взаимодействие с РВМС, НПО и общинската администрация, в зависимост от нуждите и отдалечеността от границите на населените места ще се обозначат и оборудват места за разходка

МЯРКА 3. Контрол по изпълнение изискванията на закона от собствениците на домашни и ловни кучета.

МЯРКА 4. Създаване на организация за регистриране на домашните кучета и маркирането им като такива с подходяща маркировка. Възлага се на общинската администрация и се финансира от община Долни чифлик и от собствениците на кучета.

МЯРКА 5. Усъвършенстване работата на приюта. Дейността на същия се свежда до обработване животни, приоритетно агресивни такива и до реакция по сигнали и оплаквания на граждани, свързани с немаркирани животни. Приютът се натоварва с регистрацията и маркирането на домашните кучета, които се кастрират в приюта. *Мярката се финансира от община Долни чифлик и от собствениците на кучета.*

МЯРКА 6. Изготвяне на предложение от Общинската администрация за промяна на нормативните документи, регламентиращи местните такси съгласно ЗВМД за въвеждане на такса за отглеждане на кучета.

Източници на финансиране и материално обезпечаване на програмата са Общината и НПО. Министерският съвет по предложение на Министъра на земеделието и продоволствията и Министъра на финансите може да предвиди средства за изпълнението на програмите по чл.40, ал.1 съгласно параграф 7 от ЗЗЖ.